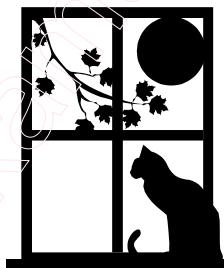

Анатоль БУТЭВІЧ

Прыгоды памаўзлівай Рыскі

**Займальная казка з трагічным
фіналам**

**Мінск
“Юнацтва”
1999**

Літаратурна-мастацкае выданне

**БУТЭВІЧ Анатоль Іванавіч
(ВАЛОШКА Максім)**

Мастак Т.П.Беразенская

Для малодшага школьнага ўзросту

ПРЫГОДЫ ПАМАЎЗЛІВАЙ РЫСКІ

Займальная казка з трагічным фіналам

У гэтай казцы ў зайдальнай форме расказваецца пра незвычайнія прыгоды маленькага таўсматага кацяняці, якое з часам стала дужай і прыгожай коткай.

Рыска была вельмі гарэзлівай, памаўзлівай і цікаўнай. З-за гэтай цікаўнасці яна часта трапляе ў самыя невёрагодныя і смешныя сітуацыі, якія часам з'яўляюцца нават небяспечнымі для жыцця.

Разам з нястомнай на выдумкі Рыскай вы адчуеце вастрыню яе дзівосных авантур не толькі на яе беларускай радзіме, але і пабываеце за мяжой, дзе неутаймоўная Рысчына цікаўнасць завяршаеца трагічна...

НАПАЛОХАНЯ ЦІКАЎНАСЦЬ

Не далёка і не блізка, не висока і не нізка, а ў адным вялікім беларускім горадзе на беразе рэчкі, у прасторнай і ўтульнай кватэры на чацвёртым паверсе жыло-было памаўзлівае кацяня. А гаспадынъкай ягонай была дзяўчынка Надзейка.

За пярэсты колер поўсці кацянятка назвалі Рыскай.

Было яно маленъкае, пушысценъкае, на кароткіх тоўстых ножках. Абапал рухомай пыскі шавяліліся пышныя вусы. Над вялікімі круглымі вачамі замест броваў чамусці тырчалі па тры доўгія шчацінкі. Доўгі і пушысты, як у вавёркі, вірлівы хвосцік, здавалася, жыў сваім уласным неспакойным жыццём.

Рыска аказалася на здзіўленне цікаўнай. Не паспела з'явіцца ў кватэры, як ужо да ўсяго пільна прыглядвалася, усё хацела пакратаць сваімі мяккімі лапкамі, у якіх былі схаваны вострыя кіпцікі, паспрабаваць на зуб. Калі яна нешта нюхала, у яе смешна крывілася пыска, торгаліся вусы і нават шавяліліся бровы і скрученая трубачкай вушы.

І гарэзай Рыска была проста неверагоднай.

Бывала, залезе на стол, абнюхае ўвесь посуд і незнарок салхне нейкі кубачак. А сама схаваецца пад канапу – ці то ад наробленага шуму, ці то ад страху перад пакараннем.

А то зачэпіцца кіпцікамі за карункавую фіранку і гушкаецца на ёй, як на арэлях, пакуль разам з ёй не бразнецца на падлогу. І так заблытаеца ў тоненъкай тканіне, што і вылезці без дапамогі Надзейкі не можа.

Іншым разам доўга пазірае на гульню рыбак у круглым акварыуме, а пасля ўскочыць на столік і лапкай драпае па шкле, нібыта спрабуе падагнаць іх, каб не ленаваліся хутчэй плаваць.

А то спалохана-здзіўлена пазірае на экран тэлевізара, калі там паказваюць свет жывёл. І вельмі радуецца, калі Надзейка выключыць тых клыкастых пачвар-кракадзілаў, што спадцішка хапаюць свае ахвяры.

А якое раздолле было Рысцы, калі яна стала выходзіць у двор! Тут ужо цікавых рэчаў нюхаць – не перанюхаць, драпаць – не перадрапаць, кусаць – не перакусаць...

Ад усяго гэтага хадзіла Рыска з паколатым носікам, з абламанымі кіпцікамі, бруднымі лапкамі і вусамі...

Аднойчы Надзейчын тата прыехаў дамоў на вялізны бліскучай цаццы на чатырох колах. Пасля гэтага сталі яны ўсе разам залазіць у яе і некуды знікаць на цэлы дзень. Старэйшы Надзейчын брат Сяргей хваліўся сябрам, што яны з татам ездзілі на машыне то ў лес, то на рыбалку, то да бабулі ў вёску.

Рыску ж з сабой не бралі, пакідалі ў кватэры адну. Калі яны вярталіся, Рыска радасна бегала вакол машыны, залазіла пад яе, прагна ўдыхала пах далёкіх дарог.

Часам ёй удавалася ўскарабкацца на вялізную цацку і лабегаць, а то і пакоўзацца па яе гладкай паверхні. Вядома, пасля гэтага на белай фарбе машыны заставаліся брудныя Рысчыны сляды, якія Сяргей хуценька выщіраў, праганяючы і ціха сварачыся на памаўзліве кацяня.

Але цікаўнасць перамагала, і Рыска зноў залазіла на гэтую бліскучую цацку. Не раз зазірала яна цераз выпуклае шкло ўнутр, дзе было яшчэ больш розных дзівосных забавак.

І вось аднойчы, калі Надзейчын тата забыўся зачыніць дзверцы, Рыска ціхенъка залезла ў машыну. Ну і здаволіла ж яна сваю цікаўнасць, уволю абнюхваючы і драпаючы розныя незнамыя рэчы!

Але каб жа ведаць, дзе павалішся...

Раптам у прадаўгаватым люстэрку, што вісела высока ўгары, Рыска ўбачыла... яшчэ аднаго коціка, які ўважліва пазіраў на яе, нібыта запрашаў пазнаёміцца.

Рыска таксама зацікавілася гэтым пушысцікам. Яна хацела наблізіцца да яго, каб панюхаць чырвоную пыску і паторгаць за доўгія вусы.

Рыска залезла на нейкі чорны абаранак, стала на заднія лапкі – ужо зусім блізка той пушысцік, вось-вось дацягнецца да яго...

І раптам нешта пад нагамі Рыскі як запішчыць, як зойдзецца ў доўгім пранізлівым крыку!

Рыска маланкай скочілася з чорнага абаранка, выскачыла праз прачынену дзверцы з машины і зашылася ў куст бэзу. Ледзьве Сяргей яе адтуль выбавіў.

Пасля таго здарэння да гэткай крыклівай цацкі Рыска доўгі час нават не падыходзіла.

А Надзейка заўважыла, што і да іншых рэчай кацяня стала адносіцца з паважлівай насцярожанасцю.

У выніку носік у Рыскі загаіўся, а кіпцікі на чистых лапках сталі вострыя і бліскучыя.

Але ці надоўга?

РЫСКА-МАСТАЧКА

Цікаўнасці памаўзлівай Рыскі, здавалася, не будзе межаў. Яна ні на крок не адступала ад Надзейкі, усё выглядвало, вывіжоўвало, чым тая займаеца, што робіць.

Калі Надзейка ішла ў садзік, а яе старэйшы брат Сяргей у школу, Рыска выннохвала і аглядвало ўсе куткі ў кватэры, аблазіла ўсе падложкі, падстальі і падканапы.

Бывала, так спэцкаеца, так скалмашць сваю мяккую поўсць, што ледзьве яе вымыюць пахкім шампунем, ледзь въчашуць зграбным зялёным грэбенем.

Але асабліва вабілі-цікавілі Рыску заняткі Надзейкі і Сяргея маляваннем. Колькі яна ні пазірала, колькі ні прыглядалася, ніяк не магла зразумець, чаму ў іх атрымліваюцца розныя малюнкі...

Надзейка расстаўляла на стале рознакаляровыя кубачкі, брала тоненкую палачку з яшчэ танчэйшым хвосцікам на канцы, апускала яе то ў адзін, то ў другі кубачак і гэтым каляровым хвосцікам малявала на белай паперы то зялёную елачку, то прыгожы домік з чырвоным дахам, то пышнахвостую рыжую вавёрку на магутным дубе.

У Сяргея ж не было гэтулькі каляровых кубачкаў – толькі адна бутэлечка з чорнай вадкасцю. А замест хвосціка на палачцы нейкая бліскучая жалезная цацка з дзвюма тоненкімі шчочкамі. Сяргей апускаў яе ў бутэлечку і нешта крэмзаў на вялікім белым аркушы. Толькі замест каляровых малюнкаў у яго атрымліваліся чорныя квадраты, трохвугольнікі, дугі, колы. Зусім нецікавыя малюнкі, не тое, што ў Надзейкі. І называў іх Сяргей неяк дзіўна – чарцяжы. Рыску ад гэтага слова ажно дрыжыкі праціналі.

Аднак цікаўнасць брала сваё. І калі аднойчы дзяўчынка адышлася ад стала, Рыска захацела памаляваць сама. Але як яна ні круцілася, як ні старалася, ніяк не магла патрапіць хвосцікам у кубачкі. Толькі паабарочвала іх. Добра, што пададалі зачынененя, і фарба з іх не вылілася...

Калі ж неяк Сяргей адлучыўся да тэлефона, Рыска імгненна апынулася на стале. Яна ткнула носікам у чорную бутэлечку з востра-пахучай вадкасцю, чмыхнула і апусціла туды свае кілцікі.

Пасля дастала лапку з бутэлечкі, паднесла да вачэй і здзвілася, што яна з белай стала чорнай.

Ад моцнага паху заказытала ў носе. Рыска пачухала пыску, каб адагнаць гэты ліпучы пах, затым правяла лапкай па паперы. На белым аркушы засталася спачатку чорная паласа ад лапкі, а пасля крывыя лініі ад кілцікаў.

Рыска пазірала на свой малюнак, паварочваючы галоўку то ўлеву, то ўправа, каб лепш разгледзець. Яна так захапілася, што і не здзівілася, як вярнуўся Сяргей.

Ён спалохана зірнуў на свой альбом, пасля на вымазаную чорнай туашу Рыску і засміяўся:

-- Тата, мама, хадзіце сюды, паглядзіце, якая чарцёжніца расце! -- паклікаў ён.

-- Не чарчо... не цярчо... не чарцёжніца, а мастачка, -- паправіла яго Рыска.

-- Добра ўжо, будзь сабе мастачкай, толькі не плюхайся больш у туши, -- папрасіла Надзейчына мама, тройчы мяняючы ваду ў ванне, перш чым адмыла Рыску.

Пасля гэтага пэўны час за маляваннем Сяргея і Надзейкі Рыска назірала толькі здалёку.

РЫСКА-КУХАР

Паціху-памалу Рыска ўсё больш і больш здавольвала сваю цікаўнасць. Усё менш і менш куткоў і рэчаў заставалася ў кватэры, якіх бы яна не зведала, не абнюхала ці не паспрабавала на зуб.

Аднак ёй вельмі рупіла трапіць у тую дзіўную шафу, дзе захоўваліся прадукты, і адкуль вельмі ж апетытна пахла.

Аднойчы, калі Надзейчына мама рыхтавала абед, Рыска непрыкметна залезла ў шафу і затаілася там. Мама зачыніла дзверцы, і Рыска ўзрадавала, што нарэшце яе мара сталася явай.

Рыска ўключыла сваё начное бачанне, і церпкі, пахкі прыщемак шафы адступіўся. Яна пачала абнюхваць розныя мяшочки, торбачкі, скрыначкі, бляшанкі, слоічкі і слоікі.

Пах гароху і бобу ёй не спадабаўся. Прыемна пахлі карэнчыкі валяр'янкі, але яны былі моцна завязаныя ў мяшочку. Тоє ж і з гваздзікамі, каляндрай, кменам.

Бачыць вока, ды зуб не дастаген...

Адзін з мяшочкаў аказаўся развязаным. Рыска ўгнула туды сваю пыску і адчула нешта мяккае, пульхнае. Яна пацягнула носікам, каб панюхаць, і... ледзь не задыхнулася. Гэтая пульхната адразу забіла яе мокрыя ноздрачкі, так моцна прыляпілася да іх, што Рыска ажно дыхаць не магла.

Тады яна як фыркне, як чхне, а тая пульхната з мяшочка як выбухне белым воблакам!

Рыску з галавы да ног абсыпала пытляванай пшанічнай мукой, з якой Надзейчына мама пякла смачныя прагі. Белымі сталі і іншыя торбачкі і скрыначкі.

Рыска нават перастала бачыць, бо мука і вочы ёй засляпіла. Не дапамагала і начное бачанне. То адной, то другой лапкай, а то і адразу абедзвюма

яна пачала церці вочки. Але мука ператварылася ў цеста, і яно ў дадатак абляпіла яшчэ і поўсць. А шчацінкі вусоў і броваў сталі падобнымі на тоўстыя гнуткія макароніны.

-- Мя-а-а-ў!... Рату-у-у-уйце! – роспачна замяўкала Рыска.

Але хто ж яе пачуе, калі нікога дома няма.

Ёй нават здалося, што нехта ў шафে з'едліва прамовіў: “Сама заварыла кашу, сама і расхлёбвай”.

Ад разгубленасці і страху Рыска заплакала і – вось дзіва! – вочы зноў пачалі бачыць.

Рыска ўзрадавалася, трохі адсалася, перачакала, пакуль асядзе мучны пыл, абтрапала лапкі і працягвала абнюхванне.

Але ёй не шанцевала: тое, што смачна пахла, было недаступна. А тое, што можна было панюхаць і нават пакаштаваць, не мела ні прыемнага паху, ні смаку.

Рыска перабірала торбачкі, бляшанкі, скрыначкі, лапкамі адсоўваючы непатрэбныя. Незнарок яна перакуліла нейкую круглу бляшанку. З яе высыпаўся пахучы чырвоны парашок. Рыска насцярожана адсунулася ад яго.

Але пах быў такі апетытны, што яна пераадолела сваю асцярогу і наблізілася да чырвонай кучкі.

Навучаная горкім вопытам, Рыска вырашыла не нюхаць гэты вабны парашок, а пакаштаваць яго. Яна высалапіла чырвоны язычок, лізнула і...

Язык нібыта агнём апякло, з вачэй пасыпаліся слёзы. Рыска заплюшчыла вочки і чхнула, бо ад моцнага паху ажно круціла ў носе.

Казытанне, аднак, не міналася, і Рыска чхала і чхала раз за разам.

Гэта Рыску і ўратавала, бо невядома, чым бы скончылася для яе знаёмства з чырвоным перцам, які ад Рысчынага чыху сапраўднай хмарай вісеў у шафе.

Акурат у гэты час дамоў вярнуліся мама з Надзейкай.

Яны пачулі Рысчын чых і пачалі шукаць яе. Мама ледзьве здагадалася, куды залез гэты цікаўны неслух.

Калі яна адчыніла дзверцы прадуктовай шафы, Рыска кулём выкацілася адтуль. Яна была абсыпана белай мукоў і чырвоным молатым перцам, лапкі брудныя, вусы, бровы і нават галоўка аблепленыя цестам, пыска ярка чырвоная, рот разяўлены, язык высалаплены. З вачэй градам каціліся слёзы.

Адным словам – хвост тырчком, вушки стручком. І смех, і грэх...

-- Надзейка! – паклікала мама дачушку. – Ты зірні, што гэта за цуд! Паглядзі на сваю памаўлівую любіміцу, пабач, што яна натварыла ў шафе...

Надзейка спачувальна засмиялася, убачыўшы дзіўны Рысчын выгляд. Яна асцярожна ўзяла котку на рукі, спачатку вычысціла яе шпоткай, выцерла сухой анучкай, а затым панясла гэтага памаўлівага кухара ў ванну...

Перад сном удзячнай Рыска, лежачы на мяккім дыванку, доўга мурлыкала Надзейцы свае дзівосныя казкі.

Якія?

Вазьмі сваю котку на рукі, пагладź яе і паслухай...

ЯК РЫСКА БАРСІКА РАТАВАЛА

За свой даверлівы, хоць і памаўзлівы характар Рыска стала любіміцай усёй сям'і. З ёй забаўляліся не толькі Надзейка, але і Сяргей, і нават тата з мамай.

І пестуном яна была адмысловым. Бывала, залезе на руکі да Надзейкі і лашчыцца, мурлыкае, трэцца пыскай аб нос, дугой выгінае спіну, трубой настаўляе хвост. А то пачне вылізываць Надзейчыны шчокі, лоб, вочы, нібыта тая і не мылася зусім...

Адным словам, жыла Рыска, як у Бога за пазухай. Разам з усімі снедала і вячэрала, п'ючы са свайго сподачка смачнае малако. Разам глядзела тэлевіzar, асабліва вячэрнюю “Калыханку”.

Разам з Надзейкай хадзіла на вуліцу.

Побач з Надзейчыным ложкам клалася спаць на сваім мяккім дыванку і мурлыкала дзяўчынцы свае чароўныя кацінія казкі...

І вось аднойчы ў кватэры з'явілася яшчэ адно кацяня. Яго знайшоў у пад'ездзе Сяргей – брыдкага, худога, злосна натапыранага. За гэтую натапыранасць і назвалі яго Барсікам.

Спачатку Барсіка вымылі ў ванне, старанна вычасалі, а пасля накармілі, яму ж на галодны зуб усё было смачна.

На першым часе ён завалодаў нават большай увагай, чым Рыска. Ёй гэта не спадабалася і яна старалася адпомсціць Барсіку за гэткую любоў да яго. Рыска рабіла ўсё, каб нашкодзіць Барсіку: то турзане яго за хвост, то адапхне ад сподачка з малаком, то падрапае лапкай пыску.

Барсік хоць і трymаў вуха востра, але ад гэткай агрэсіўнасці не схаваешся нават пад ложкам.

Надзейчын тата некалькі разоў сварыўся на Рыску за такую яе непрыязнасць. Але ёй у той час

было хоць кол на галаве чашы. Рыска яшчэ больш злавалася і ўсяляк дакучала Барсіку.

Аднойчы яна так напалохала яго, што ён куляй залящеў на стол, стукнуўся там у круглы акварыум і разам з ім грымнуўся на падлогу. Рыбкі рассыпаліся па паркеце, а кавалкі шкла парэзалі Барсіку пярэднюю лапку.

Рыска спалохалася і разгубілася. Добра, што ў пакоі аказаўся Сяргей. Ён хуценька змазаў ранку ёдам, перавязаў марляй.

Калі дамоў вярнуўся Надзейчын тата, ён сказаў, што Барсіка трэба адвезці да доктара.

Разам паехалі Сяргей і Надзейка. Узялі з сабой і Рыску.

У лякарні нават сцены і падлога моцна пахлі вадяр'янкай і рознымі лякарствамі.

Нейкі дзядзька ў дзіўным блакітным халаце ўважліва агледзеў Барсіка, пахваліў Сяргея за своечасовую першую дапамогу. Пасля ён узяў доўгую шкляную цэўку з вострай іголкай на канцы і ўкалоў ёй у лапку Барсіка.

Ад нечаканасці і болю Барсік моцна і жаласліва замяўкаў, на ягоным носіку ажно кропелькі поту выступілі.

Рыска падумала: “Няўжо гэты доктар нічога не петрыць?”

Ёй стала так шкада Барсіка, што яна вырвалася з Надзейчыных рук, кінулася на дзядзьку ў блакітным халаце, учапілася сваімі кіпцікамі ў жоўтая пальчаткі з непрыемным пахам гумы і парвала іх.

Надзейчын тата ўзяў Рыску на рукі, спачатку пагладзіў яе, каб супакоіць, а пасля паківаў пальцам:

-- Ты што гэта вытвораеш? Няможна так. Злосць да дабра не даводзіць...

-- Нічога, нічога, -- супакоіў доктар. – Гэта яна свайго браціка бараніла. Але не бойся, -- звярнуўся ён да Рыскі. – Ад укола яму блага не будзе. Наадварот, коцік нічым не захварэ і хутчэй паправіцца.

I праўда – неўзабаве ранка загаілася, Барсік пачаў свабодна гуляць па пакоі, нават на вуліцу выходзіў.

А Рыска ніколі больш не шкодзіла Барсіку. Калі на вуліцы хто-небудзь хацеў пакрыўдзіць яго, Рыска натапырвала вусы, грозна вуркагала і злосна пазірала на крыўдзіцеля, гатовая кінуцца на яго.

-- Бач ты, якая абаронца, -- казаў крыўдзіцель і адступаўся ад Барсіка.

РЫСКА-МОДНІЦА

Славольсты памаўзлівай Рыскі не мелі супынку. Часам яна выдумляла гэткія забавы, выкідвалі такія каленцы, што ў дарослыя ад смеху ажно жываги балеі, а Барсік спалохана хаваўся пад ложак...

Аднойчы Надзейка пайшла ў садзік і забылася зачыніць вечка піяніна. А Рысцы толькі тое і трэба, бо ў яе ўжо даўно свярбеле кіпцікі, а душа прасіла песень.

Рыска падвысіла круглае чорнае крэселка і пачала асцярожна націскаць то на белыя, то на чорныя клавішы.

Слабыя і бязладныя гукі пачуліся ў пакоі. Тады Рыска мацней застукала па бела-чорных дошчачках, пад якімі хаваліся гэтыя дзіўныя гукі. Яна так разышлася, што неўзабаве ўвесь пакой ператварыўся ў вялізную музычную шкатулку.

Але Рысчыны лапкі былі кароткія. Тады яна ўскочыла на піяніна і давай насіцца па ім, грукаючы па клавішах усімі чатырма лапкамі. Ад моцы гукаў ажно трасліся сцены, трымцелі фіранкі на вокнах і люстры пад столлю, калаціўся і бразгаў посуд на кухні.

Бедны Барсік заскочыў на Надзейчын ложак і схаваўся пад падушкай. Але і там не было спасу.

А Рыска ад паўнаты пачуцця пачала яшчэ і співаць. Грукат і шум стаяў у пакоі неверагодны.

Што было б далей -- невядома. Але тут раптам не выгрымала і грукнула-закрылася вечка піяніна, ледзь не прышчаміўшы пушысты Рысчын хвосцік. А ёй – дай Бог ногі...

Неяк па тэлевізары паказвалі новыя моды. Рыска захоплена пазірала на элегантныя ўборы стройных дзяўчат. І так ёй захацелася пакрасавацца

самой, што назаўтра яна не въщерпела і пачала ладзіць свой уласны паказ моды.

Рыска паадчыняла шафы і прыскрынкі, падаставала бліскучыя ўпрыгожанні і параскідала іх у Надзейчыным пакоі. Спачатку яна доўга любавалася на гэтыя бліскоткі, перабірала лапкамі пацеркі, завушніцы, качала па падлозе пярсцёнкі.

Пасля пачала ўпрыгожвацца. Перш за ўсё падплілавала-пачысціла кіпцікі. Затым памалявала іх бліскучым лакам, але чамусьці кожны кіпцік новым колерам.

На лапкі адзела пярсцёнкі. Да вушэй прышпіліла па дзве пары завушніц. Але іх было так многа, што давялося прыстроіць дзе папала.

На шыю накруціла ажно чатыры ніткі маністай.

На кончык віхлястага хваста прычапіла маленъкі званочак.

Аднак упрыгожванніу заставалася яшчэ шмат…

Неўзабаве Рыска нагадвала навагоднью ёлку – гэтулькі бліскучых цацак вісела на ёй.

Затым яна пачала размалёўваць сябе, як часам рабіла гэта Надзейчына мама. Рыска ўсесяла перад люстэркам, паадкручвала ўсе памады, паадчыняла розныя пудэлкі, трубачкі, пеналы, прызначэння якіх нават не ведала. А пасля пачала ўсё гэта выпрабоўваць на сабе.

Падмалявала вейкі чорнай густой тушишшу, падвяла бровы, падфарбавала вочы, лоб, павекі, носік. Па-заліхвацку падкруціла вусы і выбеліла іх нейкай невядомай вадкасцю.

Ад такой неверагоднай гамы колераў котка стала не падобнай сама на сябе.

Барсік, які за гэтым Рысчыным фарбованнем-маляваннем назіраў з-пад ложка,

трывожна заенчыў. Рыска толькі пагардліва зірнула на яго і прамовіла:

-- Чаго ты енчыш? Хіба не бачыў, як упрыгожваюць сябе сапраўдныя дзяўчата?

-- Але ж ты падобная зараз на папуаса з дзікіх джунглій...

-- Сам ты папуас, -- пакрыўджана перабіла яго Рыска і працягвала фарбаванне.

Пасля пачала выбіраць сябе мантъю. Яна прымярала розныя сурвэткі, шалікі, хусцінкі, пакуль не спынілася на яркай квяцістай кашаміравай хустцы.

Рыска накінула яе на плечы, два ражкі зачапіла за кіпцікі пярэдніх лапак, доўгім шлейфам распусціўшы па падлозе кутасы ...

На завяршэнне выліла на сябе паўбутэлечкі дарагіх духоў і – модніца гатовая!

Калі дамоў вярнуліся Надзейка з мамай і Сяргей, іх сустрэў Барсік.

-- Увага, увага! – пачаў ён. – Зараз будзе светапрастаўленне альбо канец свету... Ой, выбачайце, коткапрадстаўленне альбо канец старой моды... Не, зноў забываўся. Зараз наша Рыска пакажа вам новую кіску... Ой, не -- новыя моды. Прашу, -- звярнуўся ён да Рыскі і прыгворна гучна запляскаў лапкамі.

Дзвёры Надзейчынага пакоя адчыніліся і адтуль паказалася...

Надзейка з мамай спачатку не зразумелі, хто ж паказаўся ў дзвярным праёме.

З высока ўзнятай размаляванай і ўвешанай рознымі бразготкамі галавой на дыбачках з пакоя выйшла Рыска. Яна горда прыйшла па падлозе, кругнулася ля Надзейкі так, што ўся ажно зазвінела. Яе квяцістая хустка-мантъя разгарнулася сапраўдным рыцарскім плашчом.

У дадатак Рыска зычным голасам зацягнула:

Абчаплялася я ўся лапушынай...

Гучны рогат заглушыў яе песню, звонкім рэхам разнёсся па кватэры і нават выкуліўся за дзвёры.

Рыска імгненна сціхла, пасля пакрыўджана страсянулася. Упрыгожанні з бразгатаннем рассыпаліся па падлозе, пазакочваліся пад ложак, пад канапу.

Яна скінула мантую і скрушиліва паплялася на свой дыванок.

-- Не крыўдуй, Рыска, -- супакойвала яе Надзейка. -- Ты сапраўдная модніца. Нават лепшая за тэлевізійных! І мы з табой яшчэ пакажам, дзе ракі зімуюць...

-- Не хачу я вашых ракаў, -- пакрыўджана прамармытала Рыска і абаранкам скруцілася на сваім дыванку.

РЫСКА-ПАРАШУТЫСТКА

Гэта здарылася тады, калі Надзейка яшчэ не хадзіла ў школу, а Рыска памірыйлася ўжо з Барсікам.

Аднойчы летнім сонечным днём Рыска месца себе не знаходзіла, не ведаючы, чым ёй заняцца.

Надзейка захапілася маляваннем. Барсік мірна драмаў на сонечным балконе.

Рыска бязмэтна сноўдалася па кватэры, пасля некалькі разоў турзанула Барсіка за вусы, за хвост, запрашаючы да гульні. Але той нават вухам не павёў і вачэй не адплюшчыў. Рыска адступілася.

Ёй даўно ўпала ў вока шпакоўня, якую Надзейчын тага прымацаў да балконнай парэнчы. Асабліва не давалі ёй спакою чорныя, ажно з бліскучым адлівам птушкі, што жылі там.

Але як ні клікала іх Рыска да сябе, каб пазнаёміцца і разам пагуляць, шпакі толькі нешта трывожна крычалі на сваёй птушынай мове і ніяк не хацелі апускацца на балкон.

Гэтым разам Рыска вырашыла сама адведаць іх. Яна залезла на балконную парэнчу, падрапала лапкай дошку, да якой прымацаўана шпакоўня. Але тая была такая гладкая, што не зачапіцца.

І тады Рыска адважылася. Яна нізка-нізка прысела на сагнутых лапках, а пасля пружыністэрэзка выпрстала іх, з усёй сілы імкнучыся даскочышь да шпакоўні.

Але ці то не хапіла сілы, ці то то шпакоўня была завысока, Рыска – які жах! – сарвалася і з чацвёртага паверха палящела ўніз.

Яна, як магла, распушыла свой хвост, натапырыла вусы, наструніла кожную поўсцінку – абы толькі затрымаць імклівае падзенне.

Сэрца Рыскі ледзь не вырывалася з грудзей.
Вецер слязіў вочы і свістаў у вушах.

Аднак Рысцы пашанцевала: калі падала, яе кіпцікі зачапіліся за Сяргееву сарочку, што сушылася на балконе. Так і ляцелі яны разам: распластаная Рыска і набухлая ветрам белая сарочка. Гэта і змякчыла ўдар.

Пашанцевала і тым, што пад балконам знаходзілася клумба з кветкамі, а не цвёрды асфальт.

Рысцы здавалася, што ляцела яна цэлую вечнасць, хоць на самай справе не мінула і паўхвіліны.

Яна прыязмлілася на ўсе чатыры лапкі, перакулілася, а зачэплена за кіпцікі сарочка белым коканам абвілася вакол цела.

Падзенне Рыскі заўважыў Барсік. Ён нема закрычаў, замяўкаў, заенчыў. Гэты енк і пачаў Сяргей. Ён адразу ўсё зразумеў і куляй панёсся ўніз па лесвіцы.

Сяргей выблыгтаў спалоханую Рыску са сваёй сарочки, абмацаў яе, агледзеў. Рыска была цэлая, толькі широка расплюшчанымі вачамі няўцямна пазірала на Сяргея.

-- Ну і шчаслівая ты, Рыска. Пашанцевала табе, -- сказаў Сяргей, несучы котку ў кватэру.

Рыска толькі вінавата міргала і нічога не магла прамовіць: яе голас яшчэ быў перацяты страхам перажытага.

-- Вось вам парашутыстка, -- сказаў Сяргей, выпускаючы Рыску. -- А вось яе парашут, -- паказаў ён сваю белую сарочку -- спадарожніцу Рыскі.

Парашутыстка ж падышла да Барсіка, ласкава лізнула яго, вінавата пацерлася аб нагу Надзейкі і без вячэры ціхенъка ўляглася на сваім дыванку.

РЫСКА-ПАЛІГЛОТ

Разам з Надзейкай хутка падрастала і маленъкае пушысценькае кацяня. Неўзабаве Рыска стала прыгожай і дужай пружыністай коткай.

Паводзіны яе з бесклапотна-дзіцячых пакрысе мяняліся на стала-паважныя. Аднак заставаліся неўтаймоўная гарэзлівасць, нястомныя свавольствы і ранейшая цікаўнасць.

Калі Надзейка збіралася ў першы клас, ёй купілі прыгожы “Буквар”, падручнікі, сшыткі, каляровыя алоўкі, вялікі чырвона-зялёны партфель з маленъкімі святлафорчыкамі на зашпільках.

Рыска спачатку абнюхала падручнікі – іхні пах ёй не спадабаўся: надта моцны і нейкі нясмачны.

Пасля рассыпала ўсе алоўкі і доўга з імі забаўлялася, пазакочвала пад канапу, пад ложак, ледзьве Надзейка іх адтуль падаставала.

Затым Рыска ўскочыла ў партфель і ніяк не хацела адтуль вылазіць...

Цэлы год, пакуль Надзейка хадзіла ў школу, разам з ёй вучылася і Рыска. Разам яны чыталі “Буквар”, разам лічылі і нават пісаць спрабавалі разам. Але аднойчы Рыска запэцкала Надзейчын сшытак, і ёй забаранілі залазіць на стол...

З першага класа Надзейка акрамя роднай беларускай мовы вучыла рускую і англійскую. Хоць і цяжка было, але старалася.

Толькі Рыска не стала тут памочніцай: якія слова ці літары Надзейка ні скажа, ні пакажа, а Рыска ўсё адно – “мяў” ды “мяў”.

Гледзячы на марныя высілкі Рыскі і на стараннасць Надзейкі, Сяргей жартаваў:

-- Старайцеся, старайцеся, паліглотамі станецце...

-- А што такое паліглот? – жвава спыталася Надзейка.

-- Паліглот -- гэта той, хто ведае шмат моваў, -- патлумачыў Сяргей.

-- Тады я, як і ты, хачу стаць паліглотам, -- згадзілася Надзейка...

А неўзабаве Надзейчынаму тату прапанавалі працу за мяжой. Давялося ўсім збірацца ў дарогу.

Доўга раіліся, што рабіць з Рыскай і Барсікам: пакінуць іх у суседзяў ці забраць з сабой.

Рыска вельмі хвалявалася і перажывала, нават пра свавольствы забылася. Ёй не хацелася заставацца з чужымі людзьмі, але і ехаць у невядомы край было трывожна.

Урэшце вырашылі Рыску забраць з сабой, а Барсіка аддаць Сяргееваму сябру Колю. Рыска шчыра развіталася з Барсікам, пажадала яму цікавага побыту ў Колі і хуткай сустрэчы.

Яна добра перанесла ўсе прывіўкі, спакойна паводзіла сябе ў цягніку, нават пагранічнікі і мытнікі на мяжы здзівіліся гэткай паслухманасці.

Але адна турбота не пакідала Рыску: як яна паразумееца там са сваімі суродзічамі, бо паліглотам яна так і не стала.

I вось мінулася першая пераезная мітусня, кватэра была абстаўлена мэбляй. Рыска займела свой дыванок у сонечным Надзейчынным пакоі на сёмым паверсе.

Пачаліся замежныя будні.

Рыска па-ранейшаму чакала Надзейку са школы, па-ранейшаму разам рабілі яны ўрокі. Толькі ў Надзейкі з'явіўся яшчэ адзін клопат -- вывучаць мову гэтай краіны. Старанне і тут дапамагала ёй.

Аднойчы, калі Надзейка разам з Рыскай гулялі ў двары, яны ўбачылі прыгожага вялікага ката з доўгімі вусамі і рухлівым пушыстым хвастом.

-- Мяў! – прамовіла Рыска, што азначала:
“Добры дзень!”.

-- Мяў! -- адказаў кот. – Дзень добры!

-- Мя-аў-мяў, -- прамовіла Рыска, што
азначала: “А як цябе зваць?”.

-- Джон, -- адказаў той. – А цябе? Мяў...

-- Рыска. Мя-а-аў, мяў, -- зноў прамовіла
котка, што азначала: “А дзе ты жывеш?”.

Надзейка слухала-слухала гэту размову, а
пасля пахваліла Рыску:

-- Вось бачыш, і ты таксама стала
паліглотам... Дарэмна баялася.

Задаволеная і падахвочаная пахвалой,
Рыска працягвала знаёмства з Джонам.

РЫСКА-ГІМ НАСТКА

Што ні кажыце, а жыць за мяжой – гэта не дома пірагі есці. Адчула тое на сабе і Рыска.

Надзейка то хутка асвоілася з новымі абставінамі, займела сяброў. Сяргей таксама захапіўся камп'ютэрамі і цэлымі днямі праседжваў ля іх.

А што заставалася Рысцы?

На ўрокі з Надзейкай яна не хадзіла. Маляваць пасля нядаўніх непрыемных прыгод з гэтым заняткам Рысцы не хацелася. Заставалася толькі ля тэлевізара сядзець ды на Мікі-Маўса пазіраць. Але ад гэткага сядзення ў Рыскі балелі вочы ды чамусыці звінела ў вушах.

“З такім жыщём, чаго добраға, гультаём станеш”, -- часта думала Рыска, гуляючы сама па сабе.

Каб не дапусціцца да гэтага, Рыска пачала займацца зарадкай. Спачатку яна ахвотна і з задавальненнем рабіла простыя фізкультурныя практикаванні.

Але аднойчы Рыска разам з Надзейкай глядзела па тэлевізоры гімнастычныя спаборніцтвы. Яе проста зачаравалі тоненкія гнуткія дзяўчаткі. Яны імкліва насіліся са стужкамі па вялікім дыване, падскоквалі, куляліся, высока ўгору падкідалі лёгкія стужкі і лоўка лавілі іх.

Віртуозна і нязмушана яны Бог ведае што выраблялі на бервянне. А на брусах дык увогуле нагадвалі пушынкі, якія гарэза-вецер амаль што навівае на тоненкія жэрдачкі...

Рыска пазірала на іх, як зачараваная. Яна нават спаць не пайшла і папрасіла Надзейку не выключачь тэлевізар да канца выступленняў.

А назаўтра, калі Надзейка і Сяргей пайшлі ў школу, іхні тата на працу, а мама ў краму, Рыска вырашыла прайвіць гімнастычныя здольнасці.

Яна шпарка насілася па пушыстым дыване, ніяк не могуучы дагнаць свой уласны хвост. Улягала і круцілася так, што ажно кругі перад вачамі пайшлі, а чырвоны носік пакрыўся кропелькамі поту. Але ўсё дарэмна: свой маланку-хвосцік яна так і не дагнала...

Пасля Рыска пачала займацца скаккамі. Тут ёй шанцавала больш. Яна шчыльна прыціскалася да падлогі, а пасля спружыніста-рэзка выпроставала сагнутыя лапкі і падскоквала высока ўгору –вышэй за спінку крэсла. Там Рыска кулялася цераз галаву і ўдала прыдываньвалася на ўсе чатыры лапкі. Напачатку, праўда, давялося і спінай, і бокам падаць. Але ж, кажуць, навука патрабуе ахвяр...

Пасля Рыска становілася на заднія лапкі і выцягвалася-выструньвалася так, што ажно костачкі трашчалі, -- рабіла стойку.

Затым котка падскочыла, пярэднімі лапкамі ўхапілася за папярэчыну ў спінцы крэсла і пачала гайдыцца, як маятнік у вялікім гадзінніку, што стаяў на падлозе.

Яна набрала такі размах, што і не заўважыла, як перакруцілася вакол перакладзіны. Гата ёй асабліва спадабалася і Рыска пачала круціць сонца – хутка-хутка абарочвацца вакол гэтай апоры. Так захапілася, што і не заўважыла, як стаміліся лапкі, бо прагнаму заўсёды мала.

Рыска звалілася на дыван, перавярнулася на спінку, задрала ўгору лапкі і пачала патрасаць імі, адганяючы стому.

Адпачыўшы, Рыска вырашыла зрабіць шпагат. Яна залезла на крэсла, учапілася за яго заднімі лапкамі, а пярэднімі хацела дастаць другое крэсла, што стаяла побач. Але лапкі сарваліся, і

Рыска ўпала на падлогу, балюча пляснуўшыся жыватом.

Другім разам яна так напружылася, так старалася, што яшчэ крышку, яшчэ імненне і... Аднак сарваліся заднія лапкі.

Зноў і зноў імкнулася Рыска злучыць сваім целам два крэслы, але толькі падрапала іх, пазацягвала ніткі аббіўкі, а нічога не дабілася: хоць ты са скуры вылузвайся...

За гэтым заняткам і заспела яе Надзейка.

-- Што, старасць не радасць, косці не гнуцца? -- жартагуліва спытала дзяўчынка.

-- Мяў. Гэта я піманастыкай займаюся, -- адказала Рыска. -- Вось паглядзі...

Рыска падскочыла ўгору, лоўка перакулілася і ўжо збіралася прыдыўваніцца...

Але... Не так сталася, як жадалася.

Відаць, ад стомленасці Рыску занесла, яна зачапілася за провад ад таршэра, заблыгала ў ім і грымнулася на падлогу...

Надзейка хуценька сабрала рэшткі прыгожага шклянога абажура, выкінула іх у смеццеправод, а Рыску папярэдзіла:

-- Я скажу маме, што гэта я незнарок разбіла таршэр. Толькі ты не займайся больш гімнастыкай. Добра, га?

Рыска насуплена маўчала.

-- Ты не згаджаешся? Тады не займайся хоць адна, без мяне. Бо і ў хаце шкоды наробіш, і сама пакалечышся. Згода?

-- Мя-а-аў. До-о-обра ўжо, до-обра, -- нехаця згадзілася Рыска, хоць натура яе так і прасілася займацца гімнастыкай.

Але ж яна паабяцала Надзейцы. А слова трэба трymаць.

РЫСКА-ГРЫБНИК

Пакуль Надзейка, Сяргей, іхнія тата і мама былі заняты хто ў школе, хто на працы, Рыска сумна сноўдалася па вялікай кватэры.

Затое ў суботу і нядзелю, калі ўсе збіраліся разам, было сапраўднае раздолле. Тут і багаты святочны абед, і цікавыя, займальныя гульні.

У выхадныя Рысцы дазвалялася нават гімнастыкай займацца.

Аднак самае цікавае адбылося ў мінулу ю суботу. Усе сабраліся ехаць у лес, па грыбы. Вырашылі ўзяць з сабой і Рыску. Але нечакана Сяргей спытаў:

-- Рыска, а віза ў цябе ёсць?

-- Мя-а-аў... Яка-а-я віза? -- сур'ёзна ўспрыняла Сяргеева пытанне ўстрывожаная Рыска.

-- Як якая? -- працягваў Сяргей. -- Ты ж упершыню едзеш у замежны лес?

-- Ага, -- усё яшчэ занепакоена адказала котка.

-- Ага-ага... Вось бачыш... Значыць, патрэбны спецыяльны дазвол лясной стражы. А ты як думала?

-- Калі не будзе візы, -- уключуўся ў гульню тата, -- тады давядзецца вожыка пацалаваць...

Рыска зусім разгубілася і з надзейй зірнула на Надзейку.

На выручку прыйшла мама:

-- Ладна, паспрабуем угарварыць лясную стражу. Паехалі...

Рыска ўпершыню была ў лесе. Таму і без візвага клопату розных дзівосных авантур хапіла ёй цераз край.

Упершыню яна бачыла гэткі сонечна-празрысты лісцевы лес. Упершыню сустрэла тут

жывую мыш. А мышка жывога ката таксама бачыла ўпершыню.

Як усё гэта здарылася?

Бегаючы па лесе, Рыска знайшла сярод мінулагодняга лісця норку, з якой чуўся нязвыклы апетыгны пах. Рыска пачала драпаць адтуліну, разграбаць зямлю лапкамі.

Раптам з іншай недалёкай норкі выскачыла маленькая шэрая жывёлінка з тонкім даўгаватым хвосцікам. Спачатку абедзве здзіўлена пазіралі адна на адну, нічога не кемячы.

Пасля Рыска моцна пацягнула носам, удыхаючы ўсё той жа невядома-апетыгны пах, што зыходзіў ад незнаёмкі. Затым пачала на паўсагнутых лапках набліжацца да яе. Хвастатая незнаёмка не ўцякала.

Калі яны наблізіліся, то спачатку абнюхаліся, а пасля пазнаёміліся:

-- Мя-аў... Я Рыска, а ты хто? -- прамяўкала котка.

-- А я мышка, -- пачуўся пісклявы галасок.

І тут у абедзвюх абудзіўся спрадвечны прыродны інстынкт: Рыска лапкай пацягнулася да мышкі, а тая, токам крыві адчуўшы небяспеку, адбеглася.

Але Рыска імкліва падскочыла да яе і пакаціла між сваіх лапак, балюча ўкалоўшы мышку кіпцікамі. Тая моцна піскнула і куляй заляцела-схавалася ў свой трэці выхад з норкі пад вялікім магутным дубам.

Рыска не зразумела гэтай крыўды.

-- І чаго яна ўцякла? Мы ж маглі так добра пагуляць, пазабаўляцца. Мяў...

Але мышка, відаць, згадала адвечную мудрасць сваіх продкаў: кошцы жарты, а мышцы смерць...

Больш з норкі яна не паказвалася.

Давялося Рысцы шукаць іншы занятак.
Балазе, іх тут хапала.

Яна насілася па мякай паучай траве між
високіх і гонкіх грабаў, беластволых бяроз, таўсматых
дубоў, трапяткіх асін і ўсё вынюхала.

Знайшла нейкі вялікі клубок, хацела з ім
пагуляць, але толькі лапкі пакалола. Надзейка
патлумачыла, што гэта вожык, і забаўляцца з ім не
вартा.

А мама дадала:

-- Ну, вось ты і пацалавала вожыка. Больш
табе віза ўжо не патрэбна...

Затым Рыска залезла ў глыбокую лісінью
нару. Але яна была пустая...

Надзейка ж разам з іншымі збрала
шампіньёны. Дарослыя грыбы вялікімі белымі
шапкамі ўзвышаліся над зялёной травой. А
маладзенъекія ледзь-ледзь вытыркаліся з зямлі, а то і
зусім хаваліся ў ёй. Былі яны невялічкія, белыя, з
круглымі шапачкамі.

Рыска абыякава назірала за гэтым сумным
для яе заняткам.

Пасля яна зноў бегала між дрэў,
абнюхваючы норкі і вялікія трухлявыя карчы. Адбіла
ўсе ногі, але нічога цікавага не знайшла.

Толькі зноў у прыгоду трапіла.

Каля старога карча Рыска заўважыла цэлую
сямейку белавата-ружовых мячыкаў. Яна ляпнула
лапкай па самым вялікім. А той як лопне, як выбухне
нейкім рыйкім пылам!

Гэты пыл пафарбаваў котцы ўсю пыску,
набіўся ў ноздры. Ледзьве Рыска яго вычхала.

-- Мы, грыбы-порхаўкі, галоўныя ў лесе. І
мы не любім, калі з намі абыходзяцца непачціва... –
пачула Рыска адразу некалькі галасоў і адбеглася:
далей ад бяды...

Раптам Рысчын прагны нюх злавіў новы пах. Спачатку яна ўткнулася носікам у невялікі патрэсканы грудок зямлі. Пасля разграбла яго.

З-пад мінулагодняга лісця паказалася белая круглая галоўка. Навучаная горкім вопытам, Рыска ўцягнула кіпцікі ў лапку і лёгенька стукнула па ёй. Затым пачала качаць знаходку па траве, але галоўка развалілася. Давялося Рысцы шукаць новую.

Гэты Рысчын занягак заўважыла Надзейка.

-- Мама, хадзі сюды! -- паклікала яна. -- Паглядзі, што Рыска робіць. Яна ж шампіньёны адкопвае...

-- Мя-аў. Шампіньёны? -- здзвілася Рыска. -- А я і не ведала, што гэта грыбы такія... Я думала, што порхаўкі галоўныя ў лесе... Мяў...

-- Якія табе порхаўкі?! -- папракнула Надзейка. -- Ты лепш шампіньёны збірай...

І Рыска пачала ахвотна шукаць грыбы. Яна вынюхвала патрэбны грудок, разграбала яго, а Надзейка ножыкам зразала круглу шапачку.

Неўзабаве кошык у яе быў поўны.

Тага з мамай пахвалі Надзейку.

-- Гэта не я адна назбірала, -- адказала дзяўчынка. -- Мне Рыска дапамагала...

Рыска моўчкі апусціла запэцканы зямлёй і грыбамі носік і горда выгнула спінку, што азначала: "Я яшчэ і не гэта магу..."

Калі вечарам Рысцы прапанавалі пакаштаваць грыбы, яна адмовілася: смажаныя шампіньёны пахлі не так апетытна, як свежыя.

-- Мяў... Няхай Надзейцы дастанецца мая доля, -- прамовіла Рыска, стомлена кладучыся на свой дыванок. -- Я яшчэ назбіраю свежых шампіньёнаў...

СМЯРТОНА-НЕБЯСПЕЧНАЯ ЦІКАЎНАСЦЬ

Пасля першага паходу ў лес і асваення прыдуманай ёй тэхналогіі збору шампіньёнаў Рыска стала заядлым грыбніком. Не было той суботы ці нядзелі, каб яна разам з усім не выбіралася ў грыбны замежны лес.

Пра свае лясныя паходы і прыгоды Рыска ахвотна расказвала Джону. Той спачатку не даваў веры Рысчыным байкам, бо сам ён, хоць і даўно жыве тут, але ні разу не быў у лесе. Аднак, калі Рыска пачаставала Джона смажанымі шампіньёнамі, якія яму вельмі спадабаліся, той адразу павертыў і нават папрасіўся ўзяць яго з сабой.

-- Мяў. Там я і мышэй палаўлю, -- хваліўся ён Рысцы.

Але з-за гэтага Рыска і не хацела браць Джона, бо што да лоўлі мышэй, то хіба гэта гуманна – знішчаць жывую істоту?

-- Мя-аў... Гледзячы як да гэтага ставіцца, - - пачаў філасофстваўваць Джон. – Людзі ж рэжуць курэй і харчуюцца імі, -- дадаў ён, хітра ўсміхнуўшыся.

-- Не мерай усіх на адзін капыл, -- не захацела Рыска працягваць марную дыскусію і пабегла панюхаць грудкі на двары: мо і тут растуць шампіньёны...

Той суботай яны зноў паехалі ў лес. Звыкла і ахвотна займаліся грыбным паляваннем.

Хутка назбіралі поўныя кошыкі і вырашылі спыніцца на сонечным узлеску, каб трохі перадыхнуць і ўпараткаваць грыбы.

Рысцы не сядзелася. Выгнуўшы спинку, яна абнюхала ўсе бліжэйшыя мышыныя норкі.

Пасля стала на заднія лапкі, пярэднімі абаперлася аб ствол гонкага бука, прыклала вуха і слухала, як звініць на ім лістота.

Затым задрала галоўку і сцішана пазірала ў высокое неба, дзе ў глыбокім-глыбокім блакіце гарэза-ветрык гушкаўся на гнуткіх вершалінах дрэй...

Рысцы здавалася, што на вялізным букавым чоўне яна плыве па бязмежным прасторы блакітнага акіяна. Імчыцца так хутка, што ажно пеністыя воблакі кучараўваша за імклівым чоўнам...

Пасля на самым ускрайку ўзлеску Рыска ўбачыла разгалістыя кусты з белымі кветкамі на доўгіх ніцых галінках. Ёй захацелася панюхаць іх і наламаць букет для Надзейкі – сваёй грыбной партнёркі.

Заняўшыся грыбамі, ніхто і не зауважыў, куды знікла Рыска. Калі збираліся ад'яджаць, пачалі клікаць котку. Але яна не адмяўвалася. Тады пайшлі шукаць яе.

Ля кустоў шыпшыны Надзейка пачула нямоглы Рысчын голас:

-- Мя-а-а-аў... Я не ма-а-агу-у-у вы-ы-ылезці-і-і-і... Не пуска-а-а-аюць калю-у-у-учкі... Мя-а-аў...

Дзяўчынка паклікала на падмогу тагу з мамай.

Надзейчын тата хацеў выбавіць Рыску. Але ледзь ён працягнуў руку, каб рассунуць куст, як дзесяткі вострых калючак упіліся яму ў скуре. Ледзьве ён дастаў руку.

Да самага локця яна была падрапана шыпшынавымі калючкамі і моцна крывавіла.

Калі тага ўставаў, то зачапіўся кашуляй за калючую галінку, і на ёй засталіся доўгія вырваныя палосы.

-- Трэба неадкладна ехаць па сякеру, -- сказаў тата. -- Без яе Рыску не вызваліць. Вы заставайцесь тут, а мы з Сяргеем мігам...

Надзейка з мамай засталіся ля куста. Яны ласкава размаўлялі з Рыской, прасілі пацярпець.

-- Мя-а-аў... Я ця-а-арплю-у-у-у... --
дрыготкім голасам адказвала Рыска. -- Але мне само-
о-отна-а-а ту-у-ут... И страш-на...
стра-а-а-а-ашна... Мя-а-аў... Гэткія крыважэ-э-э-
эрныя кве-е-е-еткі.

-- Гэта не кветкі вінавагыя, Рысачка,--
адказала Надзейка. -- Гэта калючкі такія паскудныя...

Рысцы хацелася як мага хутчэй выбрацца з
гэтай пасткі. Яна торгалася то ў адзін бок, то ў другі.

Але дарэмна.

Вострыя калючкі балюча ўпіваліся ў цела і
не адпускалі. Яны вырывалі поўсць, раздзяралі скuru.

-- Рысачка, міная, ты не кратайся, пасядзі
спакойна, -- прасіла Надзейка -- Хутка прыедзе
тата... Ён ужо едзе... Чуеш?

Неўзабаве пачуўся гул машыны.

Тата адзеў брызентавыя рукавіцы і пачаў
высякаць куст, каб дастаць Рыску.

Аднак шыпшина ніяк не хацела адпускаць
сваю ахвяру. Яна скалашмаціла татавы рукавіцы, не
давалася сякеры.

Калі тата ўсё ж высек акропленыя крывёю
калючыя галінкі і дабраўся да Рыскі, яе было не
пазнаць: калючкі смяротна знявечылі ўсё цела.

Буйныя, як боб, слёзы самі сабой пакацліся
з Надзейчыных вачэй. Не маглі змаргнуць слязу і тата
з мамай.

-- Рысачка, міая... -- пачала Надзейка і
ледзь не захлынулася ад пякучых горкіх слёз.

Ёй было страшна не толькі дакрануцца, але
нават пазіраць на спакутаванае і знявечанае цельца
любімай коткі...

Адратаваць Рыску не ўдалося. Не дапамог і
лекар.

Яе пахавалі на tym самым ўзлеску грыбнога
лесу...

Фотаздымак, дзе Рыска наструнена-
выцягнутая стаіць на задніх лапках і цікаўна-
запытальна пазірае ў аб'ектыў фотаапарата,
Надзейка ўставіла ў рамку і паставіла на столік ля
свайго ложка і Рысчынага спальнага дыванка...

Восенню на тых калючых кустах было шмат
чырвоных прадаўгаватых ягад, падобных на
кропелькі крыві.

А наступным летам кусты зацвілі не белымі,
як звычайна, а чырвонымі кветкамі.

І калючак на кустах паменела. А тыя, што
засталіся, былі ўжо не такімі шыпшыніста-
калючымі...

Змест

Напалоханая цікаўнасць
Рыска-мастачка
Рыска-кухар
Як Рыска Барсіка ратавала
Рыска-модніца
Рыска-парашутыстка
Рыска-паліглот
Рыска-гімнастка
Рыска-грыбнік
Смяротна-небяспечная цікаўнасць

Літаратурна-мастакае выданне
Бутэвіч Анатоль Іванавіч
(Валошка Максім)

Прыгоды памаўзлівай Рыскі
Казка

Рэдактар М.М.Зарэмба
Мастакі рэдактар В.А.Макаранка
Камп'ютэрны набор і вёрстка А.В.Русецкая
Тэхнічны рэдактар Г.Ф.Дуброўская